

lékeztet Kosztolányi fogyhatatlan alkotókedve és üde bőséggel áradó művészi vénája.

Ebben a kötetben Kosztolányi európai utazásainak rajzait kapjuk, de szinte előre óvást kell emelnünk az ellen a nézet ellen, amely ezeket a kis írásokat útleírásoknak akarná minősíteni. Kosztolányi ezekben a vérbeli íróművésznek alakítókedvével sajátos szint adott a szokványos útiképeknek, és rajzai ezáltal abba a csoportba emelkednek, ahová eddig csak Stolz Albán spanyolországi útirajzait és Prohászka négy nagy útinaplóját soroltuk.

Rajzai ötletszerűek, de — ötletések. Végigvezet szinte az egész Európán: Belgrádi képek, Római jegyzetek, Páris, Velence, Nápoly, Grenoble, London, Svájc, Ausztria, Németország, Hollandia, Svédország, Dalmácia, Cetinje. Beszél emberekről: Magánkihallgatáson XI. Pius pápánál, Vilmos császárnál; Garibaldi, Mussolini, G. D'Annunzio, stb. Európai útinaplója 1900—1935-ig terjedő időt fogja át, vagyis azt az Európát, amely ma már alig van meg: — elsüllyedt.

Kosztolányi rajzainak nagy értéke tehát az, hogy élénkvarázsolja ennek a tűnőfélben levő világnak életképét; apró, elcsesett életjelenetekben érezteti szívverését. De nem kevésbé értékes rajzainak művészi kivitele sem. A kötetben u. i. nem a vidéket ismerjük meg — külsőleg, hanem hatásaiban, élménykeltő gazdagságában. Mondhatnánk, személyes közelségbe kerülünk a tájjal, épületekkel, szigetekkel. Az író kiválóan ért hozzá, hogyan kell a természeti jelenségek vagy emberi alkotások szemléletén kelt hangulatait eleven életképekké vagy lüktető, közvetlen élményekké alakítani. Kosztolányi látó (észretevő) és megjelenítő képessége szinte egyedülálló. Rajzai a holt tárgyak feltámasztása, megelevenítése. Mindezt mesterkéletlenül, áhítattal, kosztolányiasan teszi. Ez a művészete pedig a középkori gót dómok aprólékos faragású kőrözsáira, csipkefűzér-homlokzataira emlékeztet. A kötet hangja legközelebbi rokonságban az Ember és Világ c. kötet apró életképeivel áll.

Ha Kosztolányi jellegzetes írói képességét ennek a műnek a'apján kellene megállapítanunk, azt mondhatnánk, hogy a fogékonyság, élményszerűség és ábrázolóképeség Vinom ötvözete él ritka érzékeny fokban a költőben.

Illyés Gyula Bevezető-jében a költői és bölcselői hangnem ígyekszik kiegyenlítést találni.

Augur

Márai Sándor, Fűves könyv. (Révai kiadás, Budapest. 1943. 214 old.)

Márai könyvének ősei a régi magyar irodalomnak azok az alkotásai, amelyek a beteg lelkeknek való »gyógyfűveket« ismertették és különféle jótanácsokat közöltek. Másrészt pedig a mű az antik consolatio-k és vallási adhortatio-k gondolatvilágára emlékeztet. Innen érthető, miért ajánlja a szerző művét Senecának, Epiktétosznak, Marcus Aureliusnak, a sztoikusoknak és Montaignenek. Ezek tanították meg őt arra, hogy »erkölcs nélkül nincs ember,« továbbá arra, hogy »mi van a hatalmunkban« s általában arra, hogyan kell a véges, mulandó jelenségek minden kedvező vagy kedvezőtlen fordulata közepette is a fensőbbeséges lélek nyugalmát megőrizni. Már ebből az ajánlásból is sejthetjük és a későbbiek folyamán meggyőződhetünk arról, hogy a könyv lelki gyógyszer-tár, iránytű; sajátos életbölcsestől, de olykor csak immánens világérzésből leszűrődő jel-

lemerkölcsi elvek gyűjteménye; vagyis a meglegedettség és lelki egyensúly felé segítő kalauz akar lenni.

Szól az élet értékéről, s arról, hogyan kell az igazi életművészetet elsajátítani. Elmélkedik az emberi jellemről, a babonákról, a szenvedélyekről, a hiúságról, a barátságról, a hősiességről, a fe'adatokról, az igazi butaságról, a szomorúságról, az igényekről, a kísértéséről, a szeretetről, az udvariasságról, a formákról, a világról s önmagamról. Rövid eszmefuttatásokban beszél a fenti gondolatokról, mint a belső boldogság biztosító vagy veszélyeztető tényezőiről.

Márai tehát embermivoltunknak, magatartásunknak, hivatásunknak erkölcs-esztétikai kódexét igyekszik összeállítani. Az eszményi embert tartja szem előtt, aki azonban egy kicsit hasonlít a sztoikus bölcs-höz. Sőt felfogását olykor sajátosan színei a sztoa természet-fogalma és pantheizmusa.

Összegezve a könyv világnézeti felfogását, azt kell mondanunk, hogy van benne találó igazság, van fanyar, sőt kegyetlen leleplezés, szembesítés önmagunkkal s van több hangzatos megállapítás. Ez olykor a közvetlenség szenvelgő hajszolásává lesz. (pl. 7. old.) De ha néhány elvével nem is értünk teljesen egyet, azt el kell ismernünk, hogy Márai a némes emberség felé jóhiszemű, szolid és gyakran transzcendens meg-gondolások alapján nyújt tájékozáást.

Visy József

Kemény Hugó, Az angol nyelv és a magyar. (Budapest, Szerző kiadása, 1942. 70 l. 24 cm.)

A szerző a budapesti törvényszék angol tolmácsa és így angol nyelvtudásában nem akarunk kételkedni, de művének elolvasása után arra a meggyőződésre jutottunk, hogy nyelvészeti és pedagógiai képzettsége még nem elegendő arra, hogy »tanulmányt és gyakorlati kézikönyvet« írjon, és még hozzá »haladók számára«. A tanulmány-részben hiába keresünk rendszert, vagy átfogó szempontot, a fejezetek a szerző kénye-kevé szerint követik egymást. (Igy például négy egymásután következő fejezet címe: Kicsinyítő képző; Indulat és érzelem; Vallásosság; Sport!) A rendszertelenül egymást követő pontokból csak nehezen bontakozik ki a szerző célkitűzése, az angol és a magyar nyelv közötti különbségek ismertetése és magyarázása. A nyelvészeti tévedések napirenden vannak. Olvashatjuk a régi és régen megdőlt megállapítást: »a nyelvtan tiszta, alkalmazott logika«; pedig a szerzőnek csak bele kellett volna lapozni abba a könyvbe, amelyet mint egyetlen(!) forrását említ; csak meg kellett volna nézni Jespersen *Philosophy of Grammar*-jét és három helyen is megtalálhatta volna a nyelv történeti jellegének, illogikus voltának említését (47, 54, 131. lapokon). Olvashatjuk, hogy az angol gyermeknek már születésekor megvan az angol artikulációs bázisa (6. l.) és ezt is kénytelenek vagyunk szembeállítani Jespersen homlokegyenest ellenkező nézetével (L. Jespersen: *Mankind, nation, individual*, 209. l.). Azt halljuk, hogy »mi (t. i. magyarok) minden betűt kiejtünk, megvan mindegyikre a hangunk és mindegyikre az az egy« (13. l.); itt a szerző nyilvánvalóan elfeledkezett a mássalhangzók hasonulásáról, amit minden középiskolai nyelvtankönyv tárgyal és nem gondolt a néma h-ra olyan szavakban, mint cseh, méh. Azt is halljuk, hogy hussar és